

Sylwester Pieckowski

---

międzynarodowy arbiter i mediator, adwokat, kierownik wydziału rozwiązywania sporów w kancelarii Chadbourne & Parke, Prezes Polskiego Stowarzyszenia Sądownictwa Polubownego, Wicedyrektor Centrum Mediacji Gospodarczej PSSP, I Wiceprezes Sądu Arbitrażowego przy PKPP Lewiatan (2005–2011), Wiceprezes Społecznej Rady ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości

Mediacja w sprawach gospodarczych

I. Pojęcie mediacji

Mediacja, bez cienia wątpliwości, jest historycznie i praktycznie pierwszą i najważniejszą postacią alternatywnych metod rozwiązywania sporów, zbiorczo nazywanych ADR (*Alternative/Amicable Dispute Resolution*) i jako taka bywa określana mianem „królowej ADR”, jest *sensu largo* synonimem tej instytucji.

Dotychczas brak jest jednolitej definicji normatywnej mediacji w prawie międzynarodowym i legislacjach krajowych. Doktryna i praktyka mediacji określa ją jako metodę rozwiązywania sporów w trybie szczególnego rodzaju negocjacji prowadzonych przez strony sporu przy pomocy neutralnej osoby trzeciej – mediatora.

Według *D. Petersa*, „Mediację najlepiej można zrozumieć jako wspomagane negocjacje, zaś negocjacje stanowią najbardziej powszechne postępowanie stosowane w budowaniu relacji prawnych i rozwiązywaniu sporów”¹.

Najświeższym głosem w dziedzinie mediacji cywilnej jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z 21.5.2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. L Nr 136 z 24.5.2008 r., s. 3; dalej jako: dyrektywa 2008/52/EC lub dyrektywa), która w art. 3 definiuje mediację następująco: „«mediacja» oznacza zorganizowane postępowanie o dobrowolnym charakterze, bez względu na jego nazwę lub określenie, w którym przynajmniej dwie strony sporu próbują same osiągnąć porozumienie w celu rozwiązania ich sporu, korzystając z pomocy mediatora. Postępowanie takie może zostać zainicjowane przez strony albo może je zaproponować lub zarządzić sąd lub nakazać prawo państwa członkowskiego”. Termin ten obejmuje mediację prowadzoną przez sędziego, który nie jest odpowiedzialny za jakiegokolwiek postępowanie sądowe dotyczące rzeczonego sporu. Nie obejmuje on jednak prób podejmowanych przez sąd lub sędziego rozstrzygającego spór w toku postępowania sądowego dotyczącego rzeczonego sporu.

Do podstawowych wyróżniających cech mediacji należą:

- konsensualny (dobrowolny) charakter procedury i jej rezultatu (ugoda);
- autonomia stron;

---

¹ „Mediation is best understood as assisted and enhanced negotiation and negotiation is the most common process employed to create legal relationships and resolve disputes”.

- bezstronność mediatora, który jest bezstronnym rzecznikiem obydwu stron, wybieranym i zwalnianym przez strony i podlegającym ich instrukcjom.

W teorii i praktyce wyróżniane są dwa rodzaje mediacji:

- 1) **mediacja konwencjonalna**, tj. mediacja inicjowana przez strony na podstawie wcześniejszej umowy mediacyjnej lub incydentalnego porozumienia, czyli tzw. kompromisu w trakcie zaistniałego sporu (mediacja umowna) (ang. *conventional ADRs*);
- 2) **mediacja w trakcie postępowania sądowego**, tj. mediacja inicjowana przez sąd (mediacja ze skierowania sądu) (ang. *mediation in the context of court proceeding*).

Zalety mediacji obrazuje analiza efektywności mediacji w zestawieniu kryteriów porównawczych z postępowaniem przed sądem państwowym lub sądem prywatnym (arbitrażem).

Kryteria	Sąd	Mediacja	Arbitraż
koszty	b. niskie	wysokie	wysokie
czas	b. krótki (kilka dni lub tygodni)	długi (lata)	b. długi (lata)
kto decyduje?	strony	sędzia	arbiter
kto kontroluje?	strony	prawnicy	prawnicy
zasady postępowania dowodowego	brak	b. sformalizowane	częściowo sformalizowane
poufność	pełna	brak	pełna
cel	przyszłość	przeszłość	przeszłość
komunikacja stron	intensywna	brak	niewielka
problemy z jurysdykcją	brak	istnieją	niekiedy istnieją
poziom satysfakcji stron	duży	b. niski	niski
rezultat	sukces obydwu stron	sukces/przegrana	sukces/przegrana
czynnik napięcia	likwidacja stresu	kontynuacja stresu	kontynuacja stresu

Mediacja, poza oczywistymi zaletami, jest niekiedy krytykowana za jej wady, do których zalicza się:

- 1) **możliwy brak równowagi stron/asymetria potencjałów (ekonomicznych, intelektualnych) rodzący ryzyko nadużycia przewagi przez silniejszą stronę**

Jest to niewątpliwie poważny potencjalny problem, którego rozwiązania poszukiwać należy w systemowych gwarancjach praworządności wynikających z ustanowionych standardów postępowania mediacyjnego, mechanizmach selekcji mediatora, kodeksie etycznym mediatora i jego profesjonalnym przygotowaniu, a także w aktywnej roli sądu

zatwierdzającego ugodę mediacyjną pod kątem legalności i zasad uczciwego obrotu (zasad współżycia społecznego). Trzeba przy tym zwrócić uwagę na ryzyko przereagowania ze strony sądu w kierunku dokonywania merytorycznej „rewizji” ugody mediacyjnej – co z istoty swej jest niedopuszczalne;

2) zarzut, iż mediacja podnosi koszty rozstrzygnięcia danego sporu, gdyż strony przy nieudanej mediacji i tak muszą zwrócić się do sądu lub arbitrażu – generalnie rzecz ujmując, zarzut jest chybyony

W odniesieniu do mediacji pozasądowej szansa szybkiego i ostatecznego uregulowania sporu, zaakceptowanego przez strony w toku kilku lub kilkunastu sesji mediacyjnych, w sensie merytorycznym, ale także w sensie kosztów postępowania – ma ogromną przewagę nad tradycyjnym postępowaniem przed sądem powszechnym, a nawet sądem arbitrażowym, z ekonomicznego punktu widzenia w szczególności. Warunkiem takiej konstatacji jest jednak podejmowanie mediacji nie „na siłę”, ale tylko w takich sporach, gdzie stosunki stron i rodzaj sporu pozwalają na przeprowadzenie skutecznej mediacji, tzn. mediacji zakończonej ugodą. Skuteczność mediacji w dużej mierze zależy od uczestniczących w niej doradców prawnych stron, ich zrozumienia procesu mediacyjnego i reguł nim rządzących. W tym kontekście ogromne znaczenie ma psychiczne nastawienie prawnika do mediacji, a inaczej – wrażliwość mediacyjna prawnika, wyrażająca się w jego zdolności do udzielenia pomocy klientowi w przeprowadzeniu pełnego „przeгляdu” własnych motywacji, potrzeb, interesów, lęków i możliwości natury prawnej i pozaprawnej².

W odniesieniu do mediacji w postępowaniu sądowym koszty takiej mediacji wchodzą do kosztów całego postępowania i są kontrolowane przez sąd.

II. Cel i przedmiot polskiej ustawy o mediacji cywilnej

Nowa instytucja mediacji w sprawach cywilnych została wprowadzona do polskiego systemu prawa ustawą z 28.7.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1438), która weszła w życie 10.12.2005 r.

Ustawa z 28.7.2005 r. (dalej jako: ustawa, ustawa o mediacji cywilnej) jest owocem prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości, w ramach prac zespołu problemowego do spraw sądownictwa polubownego. W pracach Komisji uczestniczyli eksperci ze środowisk prawniczych i gospodarczych: Polskiego Stowarzyszenia Sądownictwa Polubownego, Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan (która przedstawiła własny projekt regulacji mediacji gospodarczej) i *Business Centre Club*.

Ustawa była spełnieniem zaleceń zawartych w uchwałach Komisji i rekomendacjach Rady Europy, w szczególności – Rekomendacji Rady Europy z 18.9.2002 r. dotyczącej mediacji w sprawach cywilnych. Co ważniejsze, ustawa wyprzedziła dyrektywę Parlamentu i Rady 2008/52/EC z 21.5.2008 r. o niektórych aspektach mediacji w sprawach cywilnych i handlowych.

---

² M. Boruc, A. Gujska, Mediacja gospodarcza a wrażliwość mediacyjna prawników, Wyróżniony esej w konkursie KIRP 2008, niepubl.; zob. G. Skrzypczak, Prawnik a sposoby rozwiązywania sporów. Negocjacje i mediacje – wprowadzenie, MoP 2004, Nr 4, s. 196–200.

Cele ustawy, szczegółowo scharakteryzowane w uzasadnieniu autorów projektu rządowego, przedstawiają się następująco.

Głównym celem regulacji jest wprowadzenie do polskiego prawa procesowego cywilnego instytucji mediacji i w ten sposób ustanowienie alternatywnego dla sądowego postępowania cywilnego sposobu rozstrzygania spraw cywilnych. Postępowanie takie powinno prowadzić do szybkiego załatwienia części sporów w sposób najbardziej korzystny dla obu stron – w drodze ugody. Według założeń autorów, postępowanie mediacyjne w sprawach cywilnych powinno być na tyle atrakcyjne dla stron stosunku cywilnoprawnego, aby strony z niego korzystały. Dlatego też przyjęto jako zasadę, aby rozwiązania dotyczące mediacji były proste i nieskomplikowane. Mediacja ma ułatwić dochodzenie roszczeń w sprawach cywilnych, a jednocześnie skutecznie udzielać ochrony prawnej podmiotom, które wybrały ten tryb dochodzenia roszczeń.

Kierując się tymi założeniami, przyjęto, że w drodze mediacji można będzie rozstrzygnąć spór cywilnoprawny poprzez zawarcie ugody przed mediatorem. Ugoda taka będzie miała moc prawną ugody sądowej po zatwierdzeniu jej przez sąd (art. 183¹⁵ KPC). Wszczęcie postępowania mediacyjnego przerywać też będzie bieg przedawnienia (art. 123 § 1 KC).

Wprowadzono też rozwiązania dotyczące kosztów mediacji, które powinny stworzyć zachętę finansową do korzystania z mediacyjnego sposobu rozstrzygania sporów cywilnoprawnych.

W celu umożliwienia stronom stosunku cywilnoprawnego jak najszerszego korzystania z mediacji przyjęto, iż w drodze mediacji będą mogły być rozstrzygane wszelkie sprawy cywilne, które mogą być rozstrzygnięte w drodze ugody zawartej przed sądem (art. 10 KPC).

Oprócz takiej ogólnej regulacji prawnej określającej zakres spraw, które mogą być skierowane do mediacji, wprowadzono jeszcze szczególne przepisy dotyczące mediacji w sprawach rodzinnych oraz opiekuńczych.

III. Dyrektywa UE 2008/52/EC na tle polskiej ustawy o mediacji cywilnej

1. Geneza i treść dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z 21.5.2008 r. o niektórych aspektach mediacji w sprawach cywilnych i handlowych³

W zamyśle Komisji dyrektywa zawiera rezultat wieloletnich badań podjętych przez Komisję na polu poprawy szeroko rozumianego stanu wymiaru sprawiedliwości w krajach członkowskich (zob. Zielona Księga). W toku tej analizy Komisja zbadała stan prawny i praktykę krajów w zakresie mediacji umownej (konwencjonalnej) i mediacji sądowej i doszła do wniosku, iż nie ma potrzeby regulacyjnego wkraczania UE na obszar mediacji

³ Zob. R. Morek, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z 21.5.2008 r. o niektórych aspektach mediacji w sprawach cywilnych i handlowych: nowy etap rozwoju mediacji w Europie, ADR 2008, Nr 3, s. 93.

umownej, gdzie należy pozostawić stronom swobodę działania, natomiast istnieje potrzeba uregulowania dyrektywą problematyki mediacji w kontekście sądowym. W swym Memorandum Wyjaśniającym Komisja tak definiuje zadania i cel regulacji.

Po pierwsze, Komisja dostrzega potrzebę poprawy dostępu jednostki do wymiaru sprawiedliwości poprzez uzupełnienie istniejących narodowych systemów sądów państwowych mechanizmami polubownymi, przede wszystkim – procedurą mediacji.

Po drugie, zastosowanie mediacji w postępowaniu sądowym powinno mieć stosowne gwarancje praworządności i profesjonalizmu, w tym czytelne reguły wzajemnego stosunku mediacji i postępowania sądowego (przedawnienie, konstytucyjne prawo do drogi sądowej).

Po trzecie, Komisja upatruje w dyrektywie instrument promocji instytucji mediacji cywilnej jako pełnoprawnego środka rozwiązywania sporów w sposób szybki, tani i profesjonalny.

Po czwarte, Komisja widzi w mediacji skuteczny środek na rozładowanie kongestii („zatorów”) spraw w sądach powszechnych, co jest bolączką właściwie wszystkich krajów UE.

Po piąte, Komisja ocenia, iż dyrektywa poprzez pobudzenie i szersze uruchomienie mediacji przez kraje członkowskie przyniesie wymierne bezpośrednie oszczędności ekonomiczne stronom sporu (mniejsze koszty transakcyjne), a także poprawi ogólny klimat społeczny, łagodząc napięcia społeczne poprzez budowanie atmosfery nowej kultury prawnej w krajach członkowskich i między nimi, opartej na przyjaźni, rozsądnym dialogu i kompromisie.

Dyrektywa jest oceniana jako połowiczny sukces, gdyż odpowiadając na głosy sprzeciwu niektórych państw, np. Austrii, dyrektywa zachowuje wszystkie istotne komponenty projektu dyrektywy z 2004 r., z jednym ważnym wyjątkiem dotyczącym jej zakresu przedmiotowego, który został ograniczony do sporów transgranicznych i tym samym pozbawił dyrektywę uniwersalnego charakteru i zredukował jej potencjalny wpływ na legislację narodowe⁴.

2. Ocena ogólna stosunku ustawy i dyrektywy

Ustawa i dyrektywa są zbieżne co do wyrażonej w nich potrzeby i metody wprowadzenia do prawa procesowego odrębnej instytucji mediacji w sprawach cywilnych, co ma spowodować znaczącą redukcję procesów sądowych, a także podniesienie poziomu generalnej kultury prawnej w krajach członkowskich oraz spowodowanie zmiany dyskursu społecznego opartego w większym stopniu na wymianie poglądów i kompromisie, a mniejszym na rozstrzygającej władzy sądów państwowych.

Zakresy przedmiotowe ustawy i dyrektywy są szerokie i podobne: obejmują wszystkie sprawy cywilne i handlowe, z jednym wspomnianym powyżej, fundamentalnym

---

⁴ W pkt 8 preambuły dyrektywa stwierdza: „*The provisions of this Directive should apply to mediation in cross-border disputes, but nothing should prevent Member States from applying such provisions also to internal mediation process*” – <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0052:EN:NOT>.

wyjątkiem: dyrektywa redukuje swój zakres regulacji do sporów transgranicznych. Ustawa zawiera jeden ogranicznik do spraw cywilnych, w których dopuszczalna jest ugoda.

Zgodnie z zasadą subsydiarności i proporcjonalności dyrektywa koncentruje się na mediacji w kontekście procesowym, regulując zagadnienia „na styku” między mediacją a postępowaniem sądowym, wyraźnie deklarując, iż mediacja konwencjonalna, jej przebieg, wybór i akredytacja mediatora pozostawione zostały swobodzie stron oraz do ewentualnego uregulowania tych kwestii w ustawodawstwach narodowych.

Polska ustawa jest regulacyjnie szersza od dyrektywy, regulując sfery mediacji konwencjonalnej i jej gwarancji oraz mediacji w kontekście procesowym.

3. Definicja mediacji cywilnej

Ustawa nie definiuje mediacji, a raczej ją opisuje. Natomiast dyrektywa zawiera definicję mediacji (art. 3). Ustawa i dyrektywa regulują podobny „klasyczny” model mediacji cywilnej, jako postępowania wspomagającego i uzupełniającego sądowe rozwiązywanie sporów, przy udziale neutralnego i niezależnego od stron podmiotu: mediatora, który pomaga stronom prowadzić negocjacje i osiągnąć porozumienie (ang. *facilitated negotiation*). Obydwa akty nie regulują innych postaci i odmian ADR znanych i stosowanych w obrocie międzynarodowym, np. *mini-trial*, *med-arb*. W tym sensie, zarówno dyrektywa jak i ustawa regulują mediację raczej w jej modelu facylitatywnym (wspomagającym), a nie ewaluatywnym (oceniającym).

4. Skierowanie stron do mediacji przez sąd

Dyrektywa (art. 5) przewiduje, iż sąd może zaprosić strony do mediacji, ale nie może im tego nakazać. Zezwala jednocześnie (art. 5 ust. 2) na dalej idące rozwiązanie w legiślacjach krajowych.

Polska ustawa idzie dalej niż dyrektywy, stanowiąc, iż sąd jednorazowo może nakazać stronom podjęcie mediacji, nawet wtedy gdy strony nie zawarły umowy o mediację (art. 183⁸ KPC).

5. Zapewnienie jakości postępowania mediacyjnego

Dyrektywa (art. 4) wzywa Komisję i kraje członkowskie do podejmowania konkretnych działań na polu tworzenia i utrwalania dobrych standardów (kodeksów) dla mediatorów i organizacji oferujących usługi mediacyjne. Poza tym dyrektywa dostrzega potrzebę tworzenia mechanizmów kontroli jakości usług i postępowań mediacyjnych, promowania i popierania systemu szkolenia mediatorów w celu generalnego podniesienia poziomu mediacji, jak i jakości oferty mediacyjnej dla stron.

Postanowienia ustawy w tej kwestii nie są zadowalające. W art. 183² § 1 KPC przyjmuje się brak szczególnych wyznaczników lub kryteriów kwalifikacyjnych, które musi spełniać mediator, stwierdzając: „Mediatorem może być osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca z pełni praw publicznych”. Co więcej, w uzasadnieniu

projektu rządowego czytamy wysoce kontrowersyjne zdanie, iż „(...) Umiejętność mediacji nie jest bowiem kwestią wiedzy mediatora, lecz jego osobowości. Dlatego też, aby ułatwić stronom możliwość prowadzenia mediacji, nie przewiduje się żadnych wymogów co do wykształcenia mediatora”.

Wydaje się, że ten niewątpliwy mankament ustawy będzie można naprawić odpowiednią, aktywną polityką prezesów sądów okręgowych, którzy będą przyjmować i rejestrować listy stałych mediatorów oraz informacje o stałych ośrodkach mediacyjnych. Dobrym przykładem mogą tu służyć sądowe programy mediacyjne funkcjonujące w innych krajach, np. USA.

6. Wykonanie i egzekucja ugody mediacyjnej

Według ustawy ugoda mediacyjna jest tytułem egzekucyjnym, na równi np. z wyrokiem sądu polubownego (art. 777 § 1 pkt 2¹ KPC), a po jej zatwierdzeniu przez sąd ma moc ugody zawartej przed sądem.

Dyrektywa (art. 6) zawiera rozwiązania tożsame z rozwiązaniem przyjętym w ustawie, zobowiązując kraje członkowskie do zapewnienia pełnej mocy i skuteczności ugody mediacyjnej w trybie stosownej decyzji sądu państwowego.

7. Gwarancje poufności mediacji i ochrona mediatora

Ochrona osoby mediatora i innych osób uczestniczących w postępowaniu mediacyjnym przed wezwaniem tych osób do zeznawania przed sądem w charakterze świadka jest jednym z podstawowych zadań i celów regulacji mediacji cywilnej w formie ustawy. Dotychczasowy brak takiej regulacji praktycznie uniemożliwia podejmowanie mediacji i m.in. tłumaczy fakt, dlaczego do tej pory nikt w Polsce nie kwapił się do korzystania z tej formy rozwiązywania sporów.

Rozwiązania ustawy w art. 259¹ KPC są jednoznaczne, choć dość skrótkowe; zobowiązują mediatora do zachowania w tajemnicy wszystkich faktów, o których się dowiedział w związku z prowadzeniem mediacji, a także chronią mediatora (uwaga: tylko mediatora!) przed ryzykiem zeznawania przed sądem w charakterze świadka.

Postanowienia dyrektywy w tej mierze (art. 7) są bardziej rozbudowane; zakazują mediatorowi i innym uczestnikom postępowania mediacyjnego składania zeznań w charakterze świadka w postępowaniu przed sądem, z następującymi wyjątkami:

- gdy jest to konieczne z ważnych powodów dotyczących porządku publicznego kraju członkowskiego, w szczególności dla zapewnienia ochrony praw dziecka lub niedopuszczenia do jakiegokolwiek zamachu na nietykalność cielesną i psychiczną danej osoby;
- lub gdy ujawnienie treści ugody zawartej w drodze mediacji jest konieczne w celu wprowadzenia w życie lub wykonania tej ugody;
- ze względów ochrony porządku publicznego kraju członkowskiego, np. dla ochrony praw dziecka lub usunięcia zagrożenia jednostki.

8. Przerwanie biegu przedawnienia roszczeń

Według ustawy wszczęcie mediacji przerywa bieg przedawnienia (art. 123 § 1 KC). Ten ważny skutek podkreśla wagę instytucji mediacji.

Z kolei dyrektywa (art. 8) jest w tej mierze dużo skromniejsza i wręcz wymijająca⁵.

9. Wdrożenie dyrektywy

Artykuł 12 dyrektywy zobowiązuje kraje członkowskie do jej wykonania do 21.5.2011 r., z wyjątkiem art. 10 (informacja na temat właściwych sądów i organów), dla którego terminem realizacji jest 21.11.2010 r.

Polska ustawa o mediacji cywilnej z 2005 r. terminem jej uchwalenia i przyjętymi rozwiązaniami znacznie wyprzedziła postanowienia dyrektywy.

IV. Rola mediacji w praktyce rozwiązywania sporów gospodarczych

Tradycyjnym i podstawowym uzasadnieniem celowości szerszego korzystania z instytucji mediacji przez polskich przedsiębiorców była zła ocena pracy sądów w rozstrzyganiu sporów gospodarczych, piętnująca przede wszystkim ogromną czasochłonność i wysoki koszt wieloinstancyjnego postępowania sądowego. W ocenie Ministerstwa Gospodarki jedną z przyczyn niskiej konkurencyjności polskiej gospodarki jest zbyt długie i kosztowne dochodzenie przez przedsiębiorców praw i należności w obrocie gospodarczym, stanowiące barierę dla rozwoju przedsiębiorczości. Problem ten jest wskazywany zarówno przez przedsiębiorstwa, jak i organizacje międzynarodowe oceniające warunki funkcjonowania przedsiębiorstw w różnych krajach. Przewlekłość postępowania jest jedną z głównych przyczyn dalekiej pozycji zajmowanej przez Polskę w rankingu *Doing Business*, przygotowanym przez Bank Światowy. Jednym z powodów takiego stanu jest niewielkie wykorzystanie przez przedsiębiorców alternatywnych dla sądów powszechnych metod rozwiązywania sporów, takich jak mediacja i arbitraż.

A jak ten rzeczywisty obraz mediacji w rozwiązywaniu sporów gospodarczych przedstawia się w innych państwach? Mówią o tym m.in. następujące studia empiryczne przeprowadzone w USA i Unii Europejskiej.

W Stanach Zjednoczonych pierwszym empirycznym studium ADR był projekt badawczy *D. Lipskiego* i *R. Seebera*, Uniwersytet Cornell, Prawidłowe rozwiązywanie sporów korporacyjnych: Raport na temat rosnącego stosowania ADR przez amerykańskie korporacje (dalej jako: Studium Cornella)⁶.

⁵ Dyrektywa w art. 8 stanowi: „1. Państwa członkowskie dopilnują, aby wygaśnięcie okresów przedawnienia w trakcie postępowania mediacyjnego nie odebrało stronom, które próbują rozwiązać spór w drodze mediacji, możliwości wszczęcia w późniejszym czasie postępowania sądowego lub arbitrażowego dotyczącego tego sporu”.

⁶ Pełny tytuł opracowania: *The Appropriate Resolution of Corporate Disputes: A report on the Growing Use of ADR by U.S. Corporations*, <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/icrpubs/4>.

Metodologia Studium Cornella: pisemny kwestionariusz skierowany do szefów wydziałów prawnych (w USA określanych terminem *general counsel*) 606 korporacji amerykańskich notowanych w rankingu największych spółek Fortune 1000. Tak więc, studium to objęło badaniami duże i bardzo duże korporacje o średnich przychodach 6,424 mld dolarów i średnim zatrudnieniu 28 454 pracowników. Z tego powodu Studium jest dotknięte istotnym metodologicznym ograniczeniem i jego konkluzje nie mogą być i nie są reprezentatywne dla małych i średnich przedsiębiorstw, gdzie trzeba przeprowadzić dodatkowe badania.

Podstawowe wyniki Studium Cornella są następujące:

- definicja ADR: zastosowanie jakiegokolwiek formy mediacji lub arbitrażu dającej się zastosować dla rozwiązania sporu w zastępstwie publicznego postępowania sądowego lub administracyjnego;
- ADR jest procedurą powszechnie znaną i stosowaną przez wszystkie rodzaje badanych spółek. Co więcej, ta predylekcja nie ma przypadkowego charakteru, a raczej stanowi element integralnej, systemowej i długoterminowej procedury rozwiązywania sporów. Wiele korporacji wskazuje ADR jako wybór strategiczny odnoszący się do wszystkich konfliktów;
- dlaczego korporacje wybierają ADR – w szczególności mediację i arbitraż? Oszczędność czasu i pieniędzy jest jednoznaczną odpowiedzią. Dodatkowym elementem skłaniającym do stosowania ADR dla wielu spółek jest czynnik własnej kontroli nad postępowaniem;
- zachodzą istotne branżowe różnice w stosowaniu ADR. Powody zróżnicowania: utrwalona praktyka danej branży i naturalna inklinacja do stosowania ADR w danej grupie, czego przykładem jest budownictwo. Generalnie, w okresie ostatnich trzech lat aż 4/5 badanych spółek stosowało mediację; największy wskaźnik stosowania arbitrażu i mediacji należał do firm budowlanych i wydobywczych, najniższy – do firm usługowych. W 50% spółek finansowych stosowany jest mechanizm wewnętrznego monitorowania i rozwiązywania sporów. Wśród różnych form ADR wszystkie badane spółki wyraźnie wskazały na mediację, przed arbitrażem jako preferowany instrument ADR; dla sektora budownictwa ten wskaźnik wyniósł 60/30, dla spółek wytwórczych – 65/23, spółek handlowych – 56/18, spółek ubezpieczeniowych – 59/19;
- polityka korporacyjna w stosowaniu ADR zależy także od wielkości i konkurencyjności firmy; im większa i bardziej konkurencyjna firma, tym jej większe przywiązanie do ADR i programów korporacyjnych stosujących ADR;
- wśród barier w stosowaniu ADR dominuje brak zgody drugiej strony, ale ważne są też przyczyny wewnątrz korporacyjne, takie jak: opór średniego szczebla zarządzania, z obawy o marginalizację w podejmowaniu decyzji o zastosowaniu ADR, która naturalnie należy do szefa firmy. Negatywna postawa kierowników działów prawnych firm może istotnie ograniczyć stosowanie ADR. Przywiązanie do drogi procesu sądowego i do obsługujących spółkę kancelarii zewnętrznych, a także preferowanie spektakularnego zwycięstwa w sądzie, zamiast cichej ugody, mogą zasadniczo ograniczyć stopień korzystania ze środków ADR;

- przyszłość ADR w opinii badanych spółek idzie w kierunku stałego rozwoju, co napawa optymizmem. Co ciekawe, zmniejsza się prognozowana preferencja dla arbitrażu (24%) na korzyść mediacji (46%).

Drugim, fundamentalnym opracowaniem na temat stosowania ADR w Stanach Zjednoczonych, rozwijającym Studium Uniwersytetu Cornell, jest studium Amerykańskiego Stowarzyszenia Arbitrażowego (*American Arbitration Association*) z 2003 r.: *Dispute-Wise Business Management*, co można przetłumaczyć jako: Skuteczne zarządzanie sporami (dalej jako: Studium AAA)⁷.

Metodologia Studium AAA: kwestionariusz i wywiad telefoniczny skierowany do 254 szefów wydziałów prawnych wybranych korporacji reprezentujących różne segmenty rynku:

- 101 wielkich spółek giełdowych objętych rankingiem Fortune 1000, z przeciętnymi przychodami 9 mld dolarów;
- 103 średnich rozmiarów spółek giełdowych, o przeciętnych przychodach 384 mln dolarów;
- 50 spółek prywatnych o przeciętnych przychodach 690 mln dolarów.

Przyjęta metoda badawcza i szeroka reprezentatywność Studium AAA przynoszą wnioski badawcze o dużej doniosłości praktycznej i poznawczej.

Podstawowe wyniki Studium AAA są następujące:

studium przedstawia odpowiedź na dwa pytania:

- czy jest możliwe wyróżnienie spółek, o których można powiedzieć, że są skuteczne w rozwiązywaniu sporów (*dispute-wise*) i jakie są ich definiujące cechy?
- czy zachodzi związek między praktykami skutecznego zarządzania sporami (*dispute-wise management practices*) i ekonomicznymi oraz pozaekonomicznymi rezultatami spółek?

Generalna odpowiedź na powyższe pytania jest pozytywna.

Można wyróżnić 8 kryteriów, które charakteryzują wydziały prawne spółek określanych jako skuteczne w rozwiązywaniu sporów (*dispute-wise*). Wydziały prawne spółek, które określamy jako skuteczne w rozwiązywaniu sporów, posiadają następujące wyróżniające cechy:

- są zintegrowane z generalnym systemem planowania firmy;
- posiadają pełną wiedzę na temat misji gospodarczej firmy i jej środowiska;
- większość czasu swej pracy poświęcają rozwiązywaniu skomplikowanych problemów firmy;
- są zaangażowane w prowadzenie sporów i procesów transgranicznych;
- kształtują środowisko decyzyjne, w którym zarząd koncentruje uwagę na podtrzymywaniu więzi biznesowych i ugodowym regulowaniu sporów, a nie na agresywnym procesowaniu się.

Podobnie, można wskazać na wyróżniające cechy wydziałów prawnych spółek, które nie są zorientowane na skuteczne rozwiązywanie sporów:

- koncentrują się na opiniowaniu kontraktów;

⁷ Pełny tytuł opracowania: *Dispute-Wise Management. Improving Economic and Non-Economic Outcomes in Managing Business Conflicts*, 2006 American Arbitration Association, www.adr.org/sp.asp?id=29431.

- w takich spółkach dominuje kultura preferująca rozwiązywanie sporów przed sądem, stawiająca ADR wyraźnie na drugim planie;
- dążą do agresywnego wygrania każdego sporu w procesie przed sądem.

Studium AAA wskazuje na bezpośrednie związki i interesujący paralelizm zachodzący pomiędzy praktykami skutecznego zarządzania sporami a konkretnymi korzyściami ekonomicznymi i pozaekonomicznymi, jakie te praktyki przynoszą spółkom, z następującymi konkluzjami:

- takie spółki utrzymują mocniejsze związki z partnerami, klientami, dostawcami i pracownikami i oceniają je jako znakomite lub bardzo dobre;
- szanują i doceniają uczciwość i szybkość procedur ADR w rozwiązywaniu sporów z dostawcami i klientami, rezygnując z postępowań sądowych;
- koszty utrzymywania ich wydziałów prawnych są niższe niż w firmach, które koncentrują się głównie na procesach sądowych. Wydziały te są lepiej zarządzane;
- wydziały prawne dobrze wykorzystują przydzielone środki i nie działają pod presją zadań i limitów budżetowych.

Studium AAA przynosi ważne spostrzeżenia na temat dwóch najważniejszych instytucji ADR, tj. arbitrażu i mediacji:

- znakomita większość spółek stosuje arbitraż i mediację, z preferencją na rzecz mediacji;
- duże spółki giełdowe z grupy Fortune 1000 stosują mediację i arbitraż częściej od badanych dwóch pozostałych grup spółek;
- głównym powodem stosowania mediacji i arbitrażu jest oszczędność czasu i pieniędzy. Mediacja jest preferowanym instrumentem, gdyż pozostawia rozwiązanie sporu w rękach stron. Arbitraż jest stosowany głównie w rezultacie wcześniejszych zapisów (klauzul) zawartych w kontraktach;
- mediacja i arbitraż są stosowane głównie w sporach handlowych i pracowniczych.

Zielona księga Komisji Europejskiej o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów w prawie cywilnym i handlowym z 2002 r. stanowi na gruncie europejskim zasadniczy punkt odniesienia w określeniu stanu legislacji narodowych i stosowania ADR w praktyce krajów członkowskich i punkt zwrotny w tworzeniu prawa jednolitego w zakresie ADR (dalej: Zielona Księga)⁸. Zawiera ona kwestionariusz w postaci 21 pytań, które powinny być poddane pod dyskusję, aby następnie stać się kanwą ewentualnych kroków legislacyjnych na gruncie Unii.

Autorzy Zielonej Księgi (tj. eksperci Komisji) podkreślają trzy źródła inspiracji towarzyszące jej powstaniu, tj.:

- rosnącą publiczną świadomość postrzegania ADR jako instrumentu poprawy generalnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości,

---

⁸ Commission of the European Communities Green Paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law, Brussels, 19.4.2002, COM(2002)196 final oraz Summary of responses to the green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law (zob. http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/gpr/2002/com2002_0196en01.pdf).

- okoliczność, że ADR stały się obiektem uwagi i uregulowań legislacyjnych w wielu państwach członkowskich,
- fakt, że ADR są traktowane przez Unię i jej organy w kategoriach politycznego priorytetu (*ADR is a political priority*).

Owoce Zielonej Księgi było zainicjowanie w krajach UE żywej i skutecznej dyskusji, która z kolei doprowadziła do zredagowania przez Komisję Europejską propozycji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z 22.10.2004 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych⁹. Ostatecznym produktem Zielonej Księgi i dyskusji przez nią wywołanej jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z 21.5.2008 r. o niektórych aspektach mediacji w sprawach cywilnych i handlowych¹⁰.

Najnowszym rynkowym badaniem przeprowadzonym w Europie w zakresie oceny funkcjonowania systemów wymiaru sprawiedliwości, w tym ADR, jest projekt zrealizowany w 2008 r. przez *Oxford Institute of European and Comparative Law* oraz *Oxford Centre for Socio-Legal-Studies*, przy współpracy z *European Justice Forum* oraz *European Company Lawyers Association* (ECLA). Tekst raportu i analiza danych jest autorstwa Aleksandra Wulfa z *London School of Economics*¹¹.

Raport został wykonany metodą kwestionariusza przeprowadzonego w trybie wywiadu telefonicznego skierowanego do 100 wybranych spółek (głównie do szefów ich wydziałów prawnych) z koncentracją badania na 8 krajach członkowskich UE: Francji, Niemczech, Włochach, Holandii, Polsce, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Belgii – oraz przy mniejszym uwzględnieniu innych krajów.

Raport składa się z następujących rozdziałów:

- 1) pytania dotyczące adresata kwestionariusza (*about you*);
- 2) pytania dotyczące adresowanej spółki (*about the company*);
- 3) generalna ocena rozbieżności w systemach wymiaru sprawiedliwości i prawach kontraktów i ich wpływu na klauzule wyboru prawa i jurysdykcji;
- 4) wybór prawa rządzącego kontraktem;
- 5) wybór miejsca rozstrzygnięcia sporu;
- 6) krajowe systemy cywilnego wymiaru sprawiedliwości w Europie i ich harmonizacja;
- 7) alternatywne metody rozwiązywania sporów (ADR, pkt 48–51.2).

⁹ Zob. Proposal for the Directive of the European parliament and Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, 22.10.2004 r., SEC (2004)1314, COM (2004)717 final, 2004/0251 (COC), www.europa.eu.int/prelex/detail_dossierreal.cfm?CL=en&Dosld+191867; por. też S. Pieckowski, How the New Polish Civil Mediation Law Compares with the Proposed EU Directive on Mediation, *AAA Dispute Resolution Journal* August–October 2006.

¹⁰ Zob. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of May 21, 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, Dz.Urz. L Nr 136 z 24.5.2008 r.; zob. R. Morek, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/EC z 21.5.2008 r. o niektórych aspektach mediacji w sprawach cywilnych i handlowych: nowy etap rozwoju mediacji w Europie, *ADR* 2008, Nr 3.

¹¹ Zob. <http://denning.law.ox.ac.uk/iecl/pdfs/Oxford%20Civil%20Justice%20Survey%20-%20Summary%20of%20Results,%20Final.pdf>; Raport znajduje się na stronie internetowej Instytutu Prawa Europejskiego i Porównawczego, zaś całościowa publikacja obejmująca analizę badań i towarzyszące referaty ukazała się w 2009 r. w wydawnictwie Hart Publishing.

W odniesieniu do ADR raport koncentruje uwagę na następujących zagadnieniach:

➤ Pkt 48: W zawieraniu transakcji transgranicznych, czy preferujesz arbitraż w stosunku do postępowania przed sądem państwowym?

Odpowiedź: Tak (63% wskazań – arbitraż, 37% wskazań – sąd państwowy).

➤ Pkt 49.1 i 49.2: Jeżeli preferujesz arbitraż, to dlaczego?

Odpowiedź 1 (tylko pierwsze wskazania są wzięte pod uwagę):

- poufność – 63%
- szybkość – 21%
- brak formalizmu – 6%
- wykonalność – 5%
- niższy koszt – 3%

Odpowiedź 2 (wszystkie odpowiedzi są uwzględniane):

- poufność – 27%
- szybkość – 27%
- brak formalizmu – 15%
- wykonalność – 9%
- specyfika danej transakcji – 7%
- niższy koszt – 6%

➤ Pkt 50.1 i 50.2: W zawieraniu transakcji transgranicznych, którą metodę ADR (poza arbitrażem) preferujesz w stosunku do postępowania przed sądem państwowym?

Odpowiedź 1 (tylko pierwsze wskazania są wzięte pod uwagę):

- mediacja – 51%
- brak preferencji – 32%
- procedura małych sporów – 13%

Odpowiedź 2 (wszystkie odpowiedzi są uwzględniane):

- mediacja – 50%
- brak preferencji – 27%
- procedura małych sporów – 10%
- ombudsman – 5%

➤ Pkt 51.1 i 51.2: Jeżeli preferujesz inne metody ADR (poza arbitrażem), to dlaczego?

Odpowiedź 1 (tylko pierwsze wskazania są wzięte pod uwagę):

- szybkość – 39%
- poufność – 31 %
- niższy koszt – 10%
- brak formalizmu – 10%

Odpowiedź 2 (wszystkie odpowiedzi są uwzględniane):

- szybkość – 31 %
- niższy koszt – 23%
- poufność – 18%
- brak formalizmu – 16%

W badaniach ADR zwraca uwagę ich bardzo istotny mankament w postaci braku porównania ocen respondentów wobec arbitrażu w konfrontacji z innymi formami ADR, szczególnie mediacją, na co duży nacisk kładą badania amerykańskie (zob. pkt IV powyżej).

V. Mediacja gospodarcza w Polsce w świetle danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości (Instytut Wymiaru Sprawiedliwości) w latach 2006–2010

1. Sprawy cywilne skierowane do mediacji przez sądy w okresie 2006–2010

* 2006					
cywilne	gospodarcze	pracownicze	rodzinne	nieletni	razem
1448	256	33	270	326	2333
* 2007					
cywilne	gospodarcze	pracownicze	rodzinne	nieletni	razem
1399	258	74	326	366	2423
* 2008					
cywilne	gospodarcze	pracownicze	rodzinne	nieletni	razem
1455	210	107	427	261	2460
* 2009					
cywilne	gospodarcze	pracownicze	rodzinne	nieletni	razem
1842	540	252	716	293	3643
* 2010					
cywilne	gospodarcze	pracownicze	rodzinne	nieletni	razem
2196	848	195	988	337	4564
8340	2112	661	2727	1053	
2006–2010					15 423

2. Sprawy o zatwierdzenie ugody w mediacji umownej i w mediacji ze skierowania sądu w sprawach gospodarczych:

A. mediacje umowne:

2006: 5 wniosków, sądy zatwierdziły 4 ugody (80%)

2007: 5 wniosków, sąd zatwierdził 4 ugody (80%)

2008: 5 wniosków, sąd zatwierdził 2 ugody (40%)

2009: 7 wniosków, sąd zatwierdził 5 ugód (sąd nadał klauzulę wykonalności) (71%)

2010: 30 wniosków, sąd zatwierdził 24 ugody (80%)

B. mediacje ze skierowania sądu:

2006: 51 wniosków, sądy zatwierdziły 51 ugód (100%)

2007: 66 wniosków, sądy zatwierdziły 64 ugody (97%)

2008: 48 wniosków, sądy zatwierdziły 43 ugody (90%)

2009: 99 wniosków, sądy zatwierdziły 98 ugód (99%)

2010: 187 wniosków, sądy zatwierdziły 169 ugód (90%)

VI. Społeczna Rada ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości

1. Propozycje Rady dotyczące usprawnienia procedury mediacyjnej przez sądy cywilne w ramach obowiązujących przepisów (luty 2007 r.)

Propozycje te zwracają uwagę na dostrzeżone problemy i nieprawidłowości w postępowaniach mediacyjnych inicjowanych przez sądy.

Oto podstawowe tezy opracowania:

- a) sąd powinien, co do zasady, kierować strony do mediacji na posiedzeniu jawnym, a wyjątkiem powinno być kierowanie stron do mediacji na posiedzeniu niejawnym, np. gdy strony złożyły w tym zakresie zgodny wniosek;
- b) sąd powinien kierować sprawę do mediacji po zapoznaniu się z każdą sprawą;
- c) postanowienie sądu o skierowaniu sprawy do mediacji powinno zawierać co najmniej: dokładne określenie stron, ich aktualnych adresów, telefony kontaktowe znane sądowi, nazwiska, adresy i telefony pełnomocników stron, wartość przedmiotu sporu, jeżeli jest to spór majątkowy (niektórzy postulują również dokładne wskazanie żądania stron), wskazanie osoby mediatora z imienia i nazwiska, a także informację o tym, czy strony wyraziły zgodę na mediację oraz jaki jest czas i koszty mediacji. Ponadto postuluje się, aby sąd podał przyczyny, dla których kieruje sprawę do mediacji, szczególnie wtedy, gdy postanowienie jest wydane na posiedzeniu niejawnym. Do odpisu postanowienia sądu przesyłanego do stron powinna być dołączona informacja o tym, czym jest mediacja, jakie są jej podstawowe cechy oraz korzyści dla stron (włącznie z informacją o zwrocie $\frac{3}{4}$ wpisu sądowego w przypadku zawarcia ugody w wyniku mediacji);
- d) sąd, kierując strony do mediacji na posiedzeniu niejawnym, powinien, przy okazji doręczenia im odpisu postanowienia, zamieścić pouczenie o skutkach braku oświadczenia o zgodzie na mediację (art. 5 KPC lub *per analogiam* art. 327 § 1 KPC);

- e) należy rozważyć postulat, czy sądy standardowo, w celu usprawnienia postępowania mediacyjnego, powinny doręczać mediatorowi odpis pozwu (wniosku) i ewentualnie odpis odpowiedzi na pozew (wniosek), za zgodą stron;
- f) sądy, kierując sprawę do mediacji na posiedzeniu niejawnym, przy doręczeniu pozwanemu odpisu postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji powinny doręczać również odpis pozwu;
- g) postanowienie sądu o skierowaniu sprawy do mediacji powinno być przesłane mediatorowi po upływie terminu wskazanego w art. 183⁸ § KPC;
- h) sąd przy wyznaczaniu mediatora w sprawie powinien przestrzegać specjalizacji mediatorów;
- i) ze względu na różnorodną praktykę sądów należy wprowadzić jednolitą regułę, zgodnie z którą sądy doręczają mediatorowi bądź odpis postanowienia o skierowaniu sprawy do mediacji, w którym wskazany jest mediator wyznaczony przez sąd, bądź zawiadomienie o wyznaczeniu mediatora;
- j) sądy powinny rozważyć możliwość wyznaczenia dwóch mediatorów w sprawie, ze względu na jej szczególną zawilgość, chociaż takie rozwiązanie nie jest wyraźnie przewidziane w przepisach KPC;
- k) sądy powinny informować strony postępowań o mediacji, a także o listach mediatorów, przez wywieszenie wskazanych informacji na tablicach informacyjnych w sądach lub wydrukowanie specjalnych ulotek z informacją o mediacji oraz listami stałych mediatorów¹².

2. Propozycja Rady: projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym

a) koszty mediacji

Kodeks postępowania cywilnego reguluje koszty mediacji. Z uwagi na dobrowolny charakter mediacji przyjęto jako zasadę, że koszty te określają strony w umowie o mediację zawartej z mediatorem (art. 183⁵ KPC). Przyjęto też jako zasadę, że jeżeli w postępowaniu

¹² Pełny tekst Propozycji Rady na stronie: www.ms.gov.pl; zob. także: S. Pieckowski, Ocena funkcjonowania przepisów KPC o mediacji cywilnej oraz praktyki ich stosowania przez sądy powszechne w 2006 roku, [w:] Międzynarodowy i krajowy arbitraż handlowy u progu XXI wieku. Księga pamiątkowa dedykowana doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Szurskiemu, Warszawa 2008, s. 123; *tenże*, Walczymy o skuteczną mediację, *Gazeta Prawna* 2007, Nr 211; *tenże*, Biznesowi partnerzy, a nie wrogowie, *Rzeczpospolita* 2007; R. Morek, O potrzebie popularyzacji nowych koncepcji i metod rozwiązywania sporów, *Pal.* 2007, Nr 7–8; R. Horbaczewski, Co przeszkadza w polubownym rozwiązywaniu sporów, *Rzeczpospolita* 2008; D. Peters, E. Gmurzyńska, Yes We can: Overcoming barriers to Mediating Private Commercial Disputes, *Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego* 2008, Nr 1; S. Pieckowski, Commercial Mediation in Poland 2005–2008: A Short Outline of Accomplishments and Perspectives, referat na polsko-amerykańskim sympozjum – Centrum Prawa Amerykańskiego, Wydział Prawa i Administracji UW 16.6.2008 r., *Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego* 2009; E. Gmurzyńska, Mediacja w sporach gospodarczych – rzeczywistość czy iluzja, *ADR* 2008, Nr 1.

mediacyjnym nie doszło do zawarcia ugody, jak również wtedy, gdy w postępowaniu tym zawarto ugode, lecz ugoda ta nie została zatwierdzona przez sąd, to koszty mediacji wejdą w skład kosztów procesu, jeżeli strony skierują sprawę na drogę sądową w terminie trzech miesięcy od zakończenia mediacji lub uprawomocnienia się postanowienia o odmowie zatwierdzenia mediacji (art. 98¹ § 2 KPC).

Natomiast w tych sprawach, w których strony do mediacji skierował sąd, zawsze koszty mediacji wchodzić będą w skład kosztów procesu. Zasadą też będzie, że w razie zawarcia ugody przed mediatorem, gdy strony do mediacji skierował sąd, koszty mediacji zniosą się wzajemnie, chyba że strony postanowią inaczej (art. 98¹ § 1 KPC).

Ustawa z 28.7.2005 r. wprowadza ważną zasadę, że jeżeli zawarto ugode przed mediatorem w toku sprawy nastąpi zwrot powodowi $\frac{3}{4}$ uiszczzonego wpisu (art. 36¹ ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Rozwiązanie to powinno stanowić finansową zachęte dla załatwienia spraw cywilnych w drodze mediacji.

Natomiast w sprawach mediacji wszczętej na podstawie skierowania sądu wysokość wynagrodzenia mediatora i zwrotu jego wydatków określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości (art. 98¹ § 3 KPC).

Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. Nr 239, poz. 2018) (dalej jako: rozporządzenie), przyjęte następujące zasady i stawki wynagrodzenia mediatora:

Zasada pierwsza: w sprawach o roszczenia majątkowe o określonej wartości przedmiotu sporu wynagrodzenie mediatora wynosi 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 1000 zł za całość postępowania. Autorzy rozwiązania przyjęli założenie, iż kształtując wynagrodzenie mediatora w tej kategorii spraw, należy dążyć do „(...) zachowania umiarkowanego i znacznie, w stosunku do dotychczas obowiązujących opłat, obniżonego obciążania stron kosztami procesu, należało skalkulować wysokość wynagrodzenia mediatora na poziomie niepowodującym znacznego ich podwyższenia”.

Zasada druga: w sprawach, o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, oraz o prawa niemajątkowe wynagrodzenie mediatora oparte jest na liczbie posiedzeń mediacyjnych, z założeniem, aby mediacja w każdej sprawie przebiegała sprawnie, szybko i o ile to możliwe, aby do zawarcia ugody doszło na pierwszym posiedzeniu mediacyjnym. Z tego względu wynagrodzenia za pierwsze posiedzenie przyjęte w kwocie wyższej (60 zł) niż za każde następne posiedzenie (25 zł). Uzasadnienie autorów stwierdza, iż „Kwoty te pozwolą mediatorowi na osiągnięcie wynagrodzenia godziwego i odpowiadającego roli mediatora”.

b) ocena rozporządzenia

Rozporządzenie jest niestety połowiczne i konstrukcyjnie wadliwe, gdyż wprowadzając kwotowy pułap wynagrodzenia mediatora na poziomie 1000 zł w sprawach o roszczenia majątkowe, nie bierze pod uwagę następujących ważnych okoliczności. Wynagrodzenie takie będzie adekwatne, tzn. godziwe, z punktu widzenia mediatora tylko w odniesieniu do pewnej grupy spraw – spraw drobnych, nieskomplikowanych i niewymagających większego

nakładu pracy mediatora. W odniesieniu do dużych, złożonych spraw gospodarczych z elementem międzynarodowym np. spór inwestycyjny, gdzie samo zapoznanie się z dokumentacją musi zająć mediatorowi wiele godzin, a samo postępowanie mediacyjne może wymagać przeprowadzenia kilkunastu lub kilkudziesięciu sesji mediacyjnych, poziom maksymalnego wynagrodzenia mediatora na poziomie 1000 zł jest po prostu rażąco niewspółmierny.

Drugim mankamentem rozporządzenia jest jego arbitralność i niedopuszczenie możliwości zmiany (podwyższenia) wynagrodzenia mediatora przez sąd na jego wniosek lub za zgodną wolą stron. Brak takiego elastycznego rozwiązania rodzi dwa zagrożenia: pierwsze to zniechęcenie wartościowych mediatorów do podejmowania działalności mediacyjnej w postępowaniach sądowych, a drugi, w dalszej konsekwencji, to praktyczne wyłączenie drogi mediacyjnej w odniesieniu do dużych, skomplikowanych sporów gospodarczych. Wydaje się, że nie o to chodziło autorom ustawy i dlatego też postulować należy pilną nowelizację rozporządzenia.

W 2006 r. Społeczna Rada opracowała projekt nowelizacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym o następującym brzmieniu:

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości

z dnia ..... 2006 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym

Na podstawie art. 98¹ § 4 ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 30.11.2005 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (Dz.U. Nr 239, poz. 2018) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. 1. W sprawach o prawa majątkowe wynagrodzenie mediatora wynosi 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 100 złotych i nie więcej niż 5000 złotych. W każdym wypadku, a w szczególności w sprawach nietypowych, skomplikowanych, dotyczących sporów inwestycyjnych lub z elementem transgranicznym lub w sprawach o wielkiej wartości przedmiotu sporu (powyżej 1 miliona złotych) strony mogą uzgodnić z mediatorem indywidualne warunki jego wynagrodzenia.

2. W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, oraz o prawa niemajątkowe wynagrodzenie mediatora za pierwsze posiedzenie

mediacyjne, przeprowadzone w wyznaczonym przez sąd czasie mediacji, wynosi 150 złotych, a za każde następne posiedzenie – 100 złotych. W każdym wypadku strony mogą uzgodnić z mediatorem indywidualne warunki jego wynagrodzenia.

3. W sprawach, w których kierując strony do mediacji, sąd wyznaczył stałego mediatora będącego członkiem ośrodka mediacyjnego i postępowanie mediacyjne jest prowadzone na podstawie obowiązującego regulaminu tego ośrodka, koszty postępowania mediacyjnego, w tym wynagrodzenie mediatora, oblicza się zgodnie z regulaminem wyznaczonego ośrodka mediacyjnego.

4. Jeżeli sąd upoważnił mediatora do zapoznania się z aktami sprawy, wynagrodzenie za całość postępowania, o którym mowa w ust. 1 i 2, podwyższa się o 10%”.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości

Powyższy projekt wraz z uzasadnieniem został 26.3.2006 r., skierowany przez Radę na piśmie do Ministra Sprawiedliwości.

VII. Perspektywy i warunki rozwoju mediacji w sprawach cywilnych i gospodarczych

1) Mediacja ma realną szansę na odegranie znaczącej roli w usprawnieniu rozwiązywania sporów cywilnych w Polsce we wszystkich dziedzinach obrotu i rodzajach transakcji, także transgranicznych. Pozytywne doświadczenia krajów zachodnich także wzmacniają tę ocenę.

2) Ustawa z 28.7.2005 r. wprowadzająca mediację cywilną jest aktem ogromnie potrzebnym i generalnie udanym. Otwiera przed przedsiębiorcami i sądami zupełnie nowe możliwości polubownego, szybkiego i skutecznego rozwiązywania sporów, w sposób całkowicie odmienny i pod wieloma względami korzystniejszy od tradycyjnego trybu procesu sądowego bądź arbitrażowego.

3) Ustawa realizuje postulaty zawarte w dyrektywie UE i nawet je wyprzedza.

4) Słabością ustawy jest brak mechanizmów kształtujących standardy szkolenia i certyfikacji mediatorów, tworzenia i weryfikacji list mediatorów w sądach okręgowych oraz standardy postępowania mediacyjnego.

5) Największą słabością obecnej sytuacji jest obcość instytucji mediacji generalnie w społeczeństwie i w środowiskach biznesowych – w szczególności.

6) Statystyka postępowań mediacyjnych ze skierowania sądu za lata 2006–2008 nie jest optymistyczna; wskazuje na małe i spadające (!) zainteresowanie stron i sądów tą instytucją. Stwarza to nakaz pilnego podjęcia kroków zaradczych eliminujących dostrzeżone słabości w przepisach prawa – *vide*: wynagrodzenie mediatora, w praktyce sądowej i w percepcji mediacji w społeczeństwie i wśród przedsiębiorców.

7) Popularyzacja mediacji oraz szeroka akcja medialna i edukacyjna z udziałem: telewizji, radia, prasy prawniczej i gospodarczej, izb przemysłowo-handlowych, stowarzyszeń przedsiębiorców i pracodawców, sędziów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy – jest jedyną szansą na skuteczne uruchomienie mediacji w sprawach cywilnych w obydwu jej odmianach: mediacji umownej (pozaprocessowej) oraz mediacji w trakcie procesu cywilnego.

8) Najważniejszą przesłanką powodzenia mediacji wydaje się być na wstępie akceptacja tej instytucji przez środowisko sędziowskie i – w rezultacie – jego gotowość do powszechnego korzystania z mediacji. To z kolei rodzi drugi, trudniejszy warunek, którym jest zapewnienie praktycznej dostępności wykwalifikowanych mediatorów, z podziałem na specjalizacje, którzy byłiby zarejestrowani w sądach okręgowych na listach stałych mediatorów. W tym zadaniu należy okazać sądom dużą praktyczną pomoc, która wyraża się w następujących działaniach:

- a) Tworzenie wyspecjalizowanych ośrodków mediacyjnych przy: uczelniach wyższych (wydziałach prawa), stowarzyszeniach przedsiębiorców i pracodawców, izbach przemysłowo-handlowych, korporacjach prawniczych, stowarzyszeniach zawodowych i organizacjach pozarządowych, takich na przykład jak istniejące już Polskie Centrum Mediacji, Centrum Mediacji Fundacji „Partners” Polska lub Centrum Mediacji Gospodarczej Polskiego Stowarzyszenia Sądownictwa Polubownego. Ośrodki mediacyjne zapewniają instytucjonalne, kadrowe, proceduralne i organizacyjne warunki dla przeprowadzania mediacji na podstawie umowy stron, ale także dla mediacji inicjowanych w postępowaniu sądowym.
- b) Podjęcie zakrojonego na szeroką skalę szkolenia i certyfikacji mediatorów oraz tworzenia list stałych mediatorów. Takie szkolenia i certyfikacja powinny być pierwszorzędym zadaniem ośrodków mediacyjnych (pkt a), realizowanym przy pomocy środków samorządowych i unijnych. Celem tego działania jest wyszkolenie „armii” profesjonalnie przygotowanych i dyspozycyjnych mediatorów.
- c) Organizowanie przez sądy okręgowe i ośrodki mediacyjne okresowych konferencji przeglądowych na temat:
  - zakresu, częstotliwości i rodzaju spraw kierowanych przez sądy do mediacji;
  - skuteczności postępowań mediacyjnych w sądach (procent osiągniętych ugód);
  - czasu postępowania mediacyjnego;
  - oceny współpracy mediatorów z sądami (dostępności mediatora, jego aktywności i profesjonalizmu).

Ważną rolę w promocji i budowie instytucjonalnych oraz legislacyjnych podstaw mediacji w Polsce pełni Społeczna Rada ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości. Do zadań Rady należy opracowanie zaleceń dotyczących zasad funkcjonowania systemu alternatywnych metod rozwiązywania sporów (ADR), m.in. poprzez:

- opracowanie standardów postępowania mediacyjnego;
- opracowanie kodeksu etyki mediatora;
- opracowanie standardów szkolenia, certyfikacji i tworzenia list stałych mediatorów;
- opracowanie projektu ustawy o ADR (mediacji);

- propagowanie ADR wśród społeczeństwa, pracowników wymiaru sprawiedliwości, zawodów prawniczych, kół gospodarczych.

W ślad za ostatnimi pozytywnymi deklaracjami Ministrów Gospodarki, Sprawiedliwości i Skarbu, nakazem obecnej chwili jest podjęcie rządowego programu promocji arbitrażu i mediacji w rozwiązywaniu sporów gospodarczych między podmiotami krajowymi; spowodowanie jakościowego i ilościowego przełomu w stosowaniu przez polski biznes pozasądowych metod rozwiązywania spraw spornych i dochodzenia roszczeń, pod hasłem: Państwo popiera mediację i arbitraż!

Wybrana bibliografia:

Additional Facility for the Administration of Conciliation, Arbitration and fact-Finding Proceedings. Document ICSID/11, Washington D.C., June 1979;

N. Alexander, International and Cooperative Mediation. Legal Perspectives, Warszawa 2010;

Ł. Błaszczak, M. Ludwik, Sądownictwo polubowne (arbitraż), Warszawa 2007;

D. Cairns, Mediating International Commercial Disputes, Dispute Resolution Journal AAA, August–October 2005;

R. Cebula, Mediacje w polskim prawie cywilnym, Mediator 2005, Nr 34;

J. Chałas, Mediacja zamiast sądu, Rzeczpospolita 2005;

J.W. Cooley, Mediation Advocacy, National Institute for Trial Advocacy 1996;

J.W. Cooley, S. Lubet, Arbitration Advocacy, National Institute for Trial Advocacy 1997;

C.A. Cooper, M.T. Burgess, L.M. Graves, Mediation and Arbitration, A Handbook for Attorneys and Their Clients, American Arbitration Association, San Francisco 1991;

D. Czura-Kalinowska (red.), Mediacja i arbitraż jako sposoby polubownego rozstrzygania sporów, Poznań 2009;

I.I. Dore, Arbitration and Conciliation under the UNCITRAL Rules: A Textual Analysis, Dordrecht: Martinus Nijhoff 1986;

K. Falkiewicz, R.L. Kwaśnicki, Arbitraż i mediacja w świetle najnowszej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, PPH 2005, Nr 11;

H. Fedorowicz, Mediacja szansą prawników i przedsiębiorców. III Forum Radców Prawnych, Rzeczpospolita z 26–27.10.2002 r.;

X.M. Jr. Frascogna, H.L. Hetherington, Negotiation Strategy for Lawyers, Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 1984;

E. Gmurzyńska, Mediacja w sprawach cywilnych w amerykańskim systemie prawnym; zastosowanie w Europie i w Polsce, Warszawa 2007;

E. Gmurzyńska, Mediacje administrowane przez sądy w Stanach Zjednoczonych. Kwalifikacje wymagane od mediatorów w stanie Floryda. Rola prawników w mediacjach, [w:] Materiały międzynarodowej konferencji „Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych”, Warszawa 2005;

E. Gmurzyńska, Mediacje – czy nowa metoda rozstrzygania sporów w systemie sądów powszechnych? Uwagi krytyczne na temat mediacji w systemie amerykańskim, Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego 2004, Nr 2;

E. Gmurzyńska, Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Uwagi na temat niektórych aspektów mediacji na przykładzie mediacji w Stanach Zjednoczonych, *Temidium* 2003, Nr 4;

E. Gmurzyńska, B. Waś, Ruszają mediacje cywilne. Rozmowa, *Rzeczpospolita* 2005;

G. Hermann, Commentary on the UNCITRAL Conciliation Rules, *P. Sanders* (red.), *Yearbook Commercial Arbitration* 1981, Vol. VI;

ICCA: VII Międzynarodowy Kongres Arbitrażowy, Hamburg 7–11.6.1982, Resolution of Working Group 3: New methods for resolving international commercial disputes, *P. Sanders* (red.), ICCA Congress Series, Deventer: Kluwer 1983;

ICSID Basic Documents – Conciliation Rules, International Center for Settlement of Investment Disputes, January 1985;

A. Kąkolecki, Zasady pojednawczego rozstrzygnięcia sporów (ADR) Międzynarodowej Izby Handlowej w Paryżu, *R. Pr.* 2003, Nr 5;

Kodeks Etyki Mediatora, Polskie Centrum Mediacji, Warszawa 2003;

Komisja Europejska: GREEN PAPER on alternative dispute resolution in civil and commercial law, Brussels 19.4.2002, COM(2002) 196 final;

E. Kruk, H. Spasowska, Mediacja, wybór źródeł, wzory dokumentów i pism, statystyki, bibliografia, Warszawa 2008;

LCIA NEWSLETTER, Should Mediators oppose unfair settlements?, Vol. 6, Issue 2, 2.5.2001;

R. Morek, Mediacja i arbitraż (art. 183¹–183¹⁵, 1154–1217 KPC). Komentarz, Warszawa 2006;

R. Morek, ADR – w sprawach gospodarczych, Warszawa 2004;

A. Mól, Pojęcie i znaczenie alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów (ADR), *PPH* 2001, Nr 12;

M. Nowotnik, Umowy zawierane w postępowaniu mediacyjnym dotyczącym sporów gospodarczych – rodzaje i charakter prawny. Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji, Instytut Prawa Międzynarodowego, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. *J. Poczobuta*, Warszawa 2002;

J. Okolski, Więcej uprawnień dla przedsiębiorców. Wywiad, *Rzeczpospolita* 2001;

J. Olszewski (red.), Sądy polubowne i mediacja, Warszawa 2008;

B. Overton, Sędziowie jako mediatorzy: konieczność przygotowania sędziów do mediacji, [w:] Materiały międzynarodowej konferencji „Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych”, Warszawa 2005;

M. Pazdan, O mediacji i projekcie jej unormowania w Polsce, *Rej.* 2004, Nr 2;

D. Peters, Wstęp do zasad i teorii mediacji, [w:] Materiały międzynarodowej konferencji „Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych”, Warszawa 2005;

D. Peters, An Introduction to Negotiation Theory and Skills, In *Clinical Legal Education*, *N.R. Madhava Menon* (red.), Eastern Book Publishers, Lucknow, India 1998;

S. Pieckowski, Arbitraż a alternatywne metody rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych (ADR), [w:] *A. Szumański* (red.), *System Prawa Handlowego*, t. 8: Arbitraż handlowy, Warszawa 2010;

S. *Pieckowski*, Using Mediation in Poland to Resolve Civil Disputes: A Short Assessment of Mediation Usage from 2005–2008, AAA Dispute Resolution Journal, November 2009–January 2010;

S. *Pieckowski*, How the Polish Civil Mediation Law Compares with the Proposed EU Directive on Mediation, AAA Dispute Resolution Journal 2006;

S. *Pieckowski*, Mediacja w sprawach cywilnych, Warszawa 2006;

N. *Pitkovitz*, The Proposed EU Mediation Directive – Seen from an Austrian Perspective. IBA Mediation Committee Newsletter, August 2005;

T. *Podkowiński*, Raport o polskich stałych sądach polubownych, R. Pr. 2004, Nr 3, s. 122;

T. *Podkowiński*, Rozwiązywanie sporów. Nowe trendy. Raport o polskich stałych sądach polubownych, R. Pr. 2004, Nr 3;

J. *Rajski*, Regulamin ADR Międzynarodowej Izby Handlowej z 2001 r., PPH 2001, Nr 11;

A.S. *Rau*, The Culture of American Arbitration and the Lessons of ADR, Texas International Law Journal, The University of Texas School of Law 2005, Vol. 40, Nr 3;

A.S. *Rau*, K.K. *Kovach*, Mediation and the Law of Contract: National Report for the United States, Prepared for the Congress of the International Association of Procedural Law, Paris–Dijon 2004;

Ł. *Rozdeicz*, Negocjacje w cieniu sądów. Stany Zjednoczone: alternatywne rozwiązywanie sporów cywilnych, Rzeczpospolita 2005;

K. *Skowrońska*, Status mediatora w prawie polskim, europejskim i amerykańskim, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. J. *Poczobuta*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji, Warszawa 2008;

A.J. *Stitt*, Alternative Dispute Resolution for Organizations, John Wiley & Sons Canada Ltd. 1998;

A. *Szumański*, Koncyliacja jako forma rozstrzygnięcia sporów gospodarczych, MoP 1997, Nr 2;

T. *Szurski*, Ustawa wzorcowa UNCITRAL w sprawie międzynarodowego rozjemstwa handlowego (postępowań pojednawczych), R. Pr. 2003, Nr 1, s. 96–108;

R. *Świeżak*, M. *Tański* (red.), Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Przegląd zagadnień. Fundacja „Partners” Polska, Warszawa 2003;

A. *Tynel*, Międzynarodowy arbitraż handlowy w krajach Europy Środkowej, Warszawa 1999;

A. *Tynel*, J. *Funk*, W. *Chwalej*, M. *Pazdan*, Międzynarodowe prawo handlowe, Warszawa 2002;

UNCITRAL Conciliation Rules, U.N. Doc. 1980, A/35/17;

UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation with Guide to Enactment and Use, Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego, 24.6.2002, A/RES/57/18;

United States District Court Northern District of Illinois – Mediation Program for the Western Division: Opportunities for Alternative Dispute Resolution, Local Rules for Alternative Dispute Resolution Mediation, Selection of a Mediator, Mediator’s Oath of Office, Mediation Certification of Session Form, Evaluation Forms: For Mediators, For Attorneys, For Parties. 2003, www.ilnd.uscourts.gov/LEGAL/WDADR;

J. Waluk, Konflikt – mediacja w praktyce. Prawo a rozwiązywanie sporów, Polskie Centrum Mediacji 2003;

K. Wójcik, Mediacja jako tryb rozstrzygania sporów w świetle prawa i praktyki amerykańskiej. Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. *J. Rajskego*, Warszawa 2000;

P. Wrześniewski, Mediacja zamiast sądu, Prawo i Gospodarka 2001;

R. Zegadło, Mediacja w toku postępowania cywilnego – uwagi na tle projektu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana, Kraków 2005;

A. Zienkiewicz, Studium mediacji. Od teorii ku praktyce, Warszawa 2007.

ABSTRACT

1. Court-annexed mediation in civil matters: categories and number of disputes assigned by courts to mediation in years 2006–2010

* 2006					
<i>civil</i>	<i>commercial</i>	<i>labour</i>	<i>family</i>	<i>juvenile</i>	ALL
1,448	256	33	270	326	2,333
* 2007					
<i>civil</i>	<i>commercial</i>	<i>labour</i>	<i>family</i>	<i>juvenile</i>	ALL
1,399	258	74	326	366	2,423
* 2008					
<i>civil</i>	<i>commercial</i>	<i>labour</i>	<i>family</i>	<i>juvenile</i>	ALL
1,455	210	107	427	261	2,460
* 2009					
<i>civil</i>	<i>commercial</i>	<i>labour</i>	<i>family</i>	<i>juvenile</i>	ALL
1,842	540	252	716	293	3,643

Continued of the table on next page

Continued of the table from the page 86

* 2010					
<i>civil</i>	<i>commercial</i>	<i>labour</i>	<i>family</i>	<i>juvenile</i>	ALL
2,196	848	195	988	337	4,564
2006–2010 (cumulatively)					
<i>civil</i>	<i>commercial</i>	<i>labour</i>	<i>family</i>	<i>juvenile</i>	ALL
8,340	2,112	661	2,727	1,053	15 423

2. Conditions to be met to achieve a breakthrough in universal acceptance and development of mediation in civil matters in Poland

Taking into account the civil mediation statistics being collected by the Ministry of Justice which focus on mediation in court proceedings, the reported activity of mediation centers and institutions that conduct conventional mediations, and the research studies undertaken by the Civic Council on ADR at the Ministry of Justice, it can be fairly stated that in years 2006–2010 the civil mediation has marked its presence in Poland. The fact of successful establishment of the new institution is acknowledged by statistics and public perception, but its rate of acceptance within the society at large is still quite small in volume. According to Polish ADR experts and regulators, despite its present low numbers, it can be summarized that the prospects for growth of mediation in civil matters in Poland are still cautiously optimistic. But nobody can rest on laurels today and the sobering picture stemming from the official statistics that confirm that the standstill and not actual growth, requires from us taking a fresh look and raising new initiatives that will put mediation in Poland back on track. In order to do it successfully, there are outstanding specific tasks that require vigorous undertaking by the lawmakers, the courts, the mediation institutions, legal professions and the media.

In order to achieve a decisive breakthrough in civil mediation, in its volume and quality, a comprehensive interdisciplinary measures undertaken by all interested parties are needed in order to change the picture. On the supply side, the new legislation on financing of court-annexed civil mediation is urgently needed; the mediation centers – the existing and the new ones – should be focused on massive training and certification of mediators. Next, acceptance and in-depth understanding of mediation by Polish judges is by far the leading premise for the successful takeoff and growth of mediation in civil court proceedings. On the demand side, the positive message must reach and convince business leaders, small and big entrepreneurs, and above all – the consumers that mediation is the first and the best solution

for their troubles in getting their disputes resolved in a quick, professional and inexpensive way, before other means like arbitration or litigation are considered. Media acceptance and embracing of mediation as a priority issue for societal development and a better legal discourse is a key condition which is absolutely mandatory for the ultimate success of mediation in Poland. On the policy side, mediation cannot significantly grow without a clear and steady support of it by the state and government bodies. In this context, mediation is to be perceived under the notion of ADR that includes all brands of institutions and techniques that serve amicable resolution of civil and commercial disputes, to name the two most important: mediation and arbitration.